

AKTUÁLNĚ O LITERATUŘE

NOTITIAE NOVAE FACULTATIS IURIDICAE UNIVERSITATIS MATTHIAE BELI NEOSOLII.

VYDAVATEL PRÁVNICKÁ FAKULTA UNIVERZITY
MATEJA BELA. BANSKÁ BYSTRICA, 1997, ROČ. I.

LADISLAV VOJÁČEK

V nepříliš pestré paletě právnických časopisů se objevil nový titul. Švestkově modrou obálkou nás chtějí upoutat Notitiae novae. Jejich vydavatel je také nový – je jím v pořadí třetí slovenská právní fakulta se sídlem v Banské Bystrici, která právně vznikla v květnu 1995 a činnost zahájila od akademického roku 1995–1996. V jejím učebním plánu by mělo být oproti jiným fakultám zvládnutím studium evropského práva. Vzhledem k podpoře oficiálních míst má relativně dobré podmínky pro budování materiálního zázemí pedagogického procesu. Ve vlastní pedagogické práci se však prozatím musí opřít především o potenciál zavedených právnických fakult v Bratislavě a v Košicích, což ostatně demonstruje i složení autorského kolektivu tohoto sborníku.

Nový sborník svým názvem připomíná vlastivědnou encyklopedickou práci (Notitia Hungariae novae historico-geographica), již se proslavil polyhistor a pedagog Matej Bel, jehož jméno nese banskobystrická univerzita. První číslo přináší čtrnáct odborných studií z per učitelů a významných osobností slovenské právní pra-

xe. Vedle toho také dokumentuje první kroky nové fakulty. Obsahuje totiž znění slavnostních projevů, přednesených na slavnostním zahájení výuky děkanem fakulty doc. JUDr. Pavlem Kandrácem, CSc., ministryní školství Slovenské republiky PhDr. Evou Slavkovskou a rektorem Univerzity Mateja Bela doc. RNDr. Ottou Tomečkem, CSc.

Odborné příspěvky jsou seřazeny abecedně podle příjmení autorů. Dotýkají se právní historie, právní teorie, ústavního, správního, trestního, mezinárodního, církevního a obchodního práva.

Právní historii reprezentují čtyři studie. **Jozef Beňa**, který je zároveň odpovědným redaktorem tohoto sborníku, se zamýšlí nad postavením Slovenska v obnovené poválečné Československé republice (Slovenská demokratická štátnosť a nová obnovená ČSR v roce 1945). Jako východisko svých úvah vytyčuje tři základní etapy, v nichž se postavení Slovenska v letech 1945–1948 měnilo: období, v němž slovenské orgány vykonávaly celou zákonodárnou, vládní a výkonnou moc: původně, výlučně a neomezeně (od začátku povstání do dubna 1945), dobu, kdy nositelem legislativní pravomoci na Slovensku byla Slovenská národní rada spolu s prezidentem (od dubna 1945 do přijetí dekretu prezidenta republiky o Prozatímním národním shromáždění v srpnu 1945), a konečně období od přijetí zmíněného dekretu do přijetí ústavy 9. května. Těžiště jeho práce leží ve sledování posunu ve stanoviscích SNR a v charakteristice české politiky v těchto etapách. K autorově periodizaci (podotýkám však, že je vždy subjektivní, neboť volba symbolických mezníků mezi jednotlivými etapami záleží na autorově vnímání historické skutečnosti) lze snad podotknout, že v praxi ústavního života k faktické změně mezi první a druhou etapou došlo až po ustavení Prozatímního národního shromáždění (nikoliv už vydáním příslušného prezidentského dekretu) a že významným momentem ve vývoji postavení slovenských národních orgánů bylo přijetí tzv. třetí pražské dohody.

Ladislav Hubenák (Volby do obecných zastupiteľstiev 1919–1938) analyzuje přípravu, průběh a výsledky pěti obecních voleb, uspořádaných v první ČSR (1919, 1923, 1927, 1931, 1938). Zdůrazňuje vedle politických souvislostí jednotlivých voleb také odlišnost obecních voleb od voleb do parlamentu. V obecních – v agitaci i ve výsledcích – hrály větší úlohu věcné zájmy regionálního charakteru a osobní faktor. To pak také vedlo k vytváření specifických volebních seskupení.

Loni zesnulý **Florián Sivák** se ve sborníku zabývá (pod ne zcela jasným názvem: Košický vládní program – postavenie národných výborov na Slovensku a ich činnosť od vypuknutia Slovenského národného povstania) vývojem místní správy, završeným v Košickém vládním programu. V historickém exkursu načrtává vývoj místní správy v meziválečném Československu a po vzniku samostatného

Slovenského státu. Svou pozornost pak soustřeďuje na právní úpravu a formování systému národních výborů na povstaleckém území. V závěru připomíná i právní předpisy, jimiž se realizovala rámcová ustanovení Košického vládního programu o národních výborech jako orgánech státní moci a správy v místech.

Historickoprávně je pojat také příspěvek **Jozefa Krajčiho** (Chronológia prameňov cirkevného práva). Autor v něm učebnicovou formou stručně podává přehled nejdůležitějších pramenů církevního práva ve třech základních vývojových etapách, jimiž tento obor prošel do vydání prvního Kodexu kanonického práva v roce 1917 (ius antiquum, ius novum, ius novissimum). Připomíná i současně platný kodex z roku 1983.

Právněteoretickou úvahou, vycházející z charakteristiky historických proměn pojetí státu, se prezentuje **Ján Cuper** (O vznikaní a zanikaní štátov v ich historickom kontexte). Ve své stati odlišuje dvě základní pojetí státu – starověké a středověké patrimoniální pojetí, v němž se na stát pohlíží jako na vlastnictví panovníka, a moderní pojetí, v němž je podle autora stát vlastnictvím národa. Odtud pak odvozuje právo národa na vytvoření vlastního státu a se sobě vlastní osobitostí aplikuje tuto výchozí myšlenku na evropskou realitu 19. a 20. století. Nad pojmem národa a národního vědomí se zamýšlí **Ondrej Filo** (Národné vedomie v súradniciach ľudského bytia). Postavení národnostních menšin a etnických skupin na Slovensku charakterizuje **Jaroslav Chovanec** (Nadštandardné postavenie národnostných menšín a etnických skupín v Slovenskej republike).

Poměrně velkou pozornost věnují autoři tohoto sborníku problematice státní správy. O výstavbě systému místní správy na Slovensku píše **Erika Kučerová** (Miestne orgány štátnej správy v Slovenskej republike), o správě ve školství ve společném příspěvku **Michal Gašpar** spolu s **Vladimírem Vaňem**, o soudcovských radách **Ján Svák** (Štátna správa súdov a súdna samospráva – náčrt problému) a o vězeňské správě v článku s poměrně rozsáhlým historickým úvodem **Anton Fábry** (Väzenstvo v podmienkach budovania demokratického a právneho štátu Slovenskej republiky). Autor posledně uvedeného příspěvku připomíná počátky vězeňství na Slovensku od okamžiku, kdy v Senci u Bratislavy vznikla první zemská věznice. Oceňuje zásluhy ředitele trestnice v Leopoldově a v Ilavě E. Tauffera, který v roce 1870 prosadil nový vězeňský řád, díky němuž se v trestnicích na Slovensku na několik desetiletí prosadil tzv. irský progresivní systém výkonu trestu. Pro období po roce 1945 upozorňuje na počáteční roztržičnost vězeňské správy a na postupné formování relativně samostatného vězeňství v podobě Správy nápravných zařízení, přímo řídicí jednotlivé věznice a nápravněpracovní tábory.

Trestněprávní problematiku ve sborníku reprezentuje příspěvek **Pavla Kandráče** s nešťastně zvoleným názvem K niektorým teoreticko-praktickým otázkam

využívania voľného času v súvislosti s plnením úloh trestnej a inej protispoločenskej činnosti mládeže (plnenie úloh trestnej ... činnosti?). Obchodní právo má zastoupení v podobe štúdie **Mojmíra Mamojky** (Efektivita právnej úpravy obchodných spoločností). Posledným príspevkem v mém výčtu i v řazení sborníku je práce **Zoltána Valentoviče** Medzinárodné zmluvy a právny poriadok Slovenskej republiky.

Po vydání prvního čísla sborníku je brzy na hodnocení jeho přínosu. Ostatně vzhledem k šíři problematiky to jednomu člověku ani nepřísluší. Navíc premiérové číslo nemůžeme plně brát jako předobraz dalších pokračování. Netypické není jen zařazením slavnostních projevů ze zahájení činnosti, ale také vědomím jisté oficiality úvodního svazku, pudícím autory hledat vzosná, „zásadní“ či syntetizující témata, a konečně také skladbou autorského kolektivu, v němž jsou nebývalou měrou zastoupeni akademičtí funkcionáři a vysoce postavení činitelé z praxe. Prozatím je proto zřejmé pouze to, že se svým pojetím bude blížit obdobným časopisům vydávaným jinými právníckými fakultami, tedy například tomuto našemu Časopisu pro právní vědu a praxi.

S hlubším hodnocením *Notitiarum novarum* posečkejme na další čísla. Místo něj raději novému sborníku popřejme, aby se mu dařilo, aby jeho prostřednictvím spatřily světlo světa hodnotné studie, aby dobře sloužil banskobystrické fakultě a dělal jí tu nejlepší reklamu, aby po něm s důvěrou sahal také učitelé jiných právníckých fakult a aby v něm široká právnícká veřejnost našla zdroj poučení a spolehlivého pomocníka.